

Mojca Kumerdej
KRONOSOVA ŽETEV

Pogledal sem in prikazal se je bel oblak in na oblaku je sedel nekdo, ki je bil podoben Sinu človekovemu. Na glavi je nosil zlat venec, v roki pa oster srp.

Iz svetišča je stopil drug angel in z močnim glasom zavpil njemu, ki je sedel na oblaku: »Zamahni s srpom in požanji, ker je prišla ura žetve, kajti žetev zemlje je dozorela.« Tedaj je on, ki je sedel na oblaku, zamahnil s srpom po zemlji in zemlja je bila požeta.

Razodetje (Apokalipsa) 14, 14–16

V sinkopiranem ritmu

Nežno zeleni grički so se stresali v sinkopiranem ritmu in dopoldansko sonce, ki je marelično oblivalo pokrajino, je naznanjalo, da mraz deželo, ki jo je stiskal vse do začetka aprila, počasi izpušča iz hladnega primeža. Na oddaljenem brdu se je sramežljivo razgaljala vasica, nasajena v oblo reber in prepičena s cerkvenim zvonikom. Svetlo zeleni gozdovi so izdajali, da v njih večinoma prebivajo starodavne bukve in med njimi lipe, ki so v teh krajih in v tistih časih za ljudstvo imele še poseben pomen. Trde bukve gospodarskega, saj je bukov les najizdatneje ogreval domača kurišča, za druga kurišča, katerih namen ni bilo ogrevanje bivanjskih prostorov, pa so bile primerne za mastjo polite hitreje goreče vrste lesa, ki se ga je nametalo na kup tudi v primerih, povezanih z lipami. Resda lipe med cvetenjem omamno dišijo in posušeni cvetovi učinkovito umirjajo kašelj in blažijo vročico, a lipov les je zaradi posebne mehkode tudi najprimernejši za rezbarjenje lipovih bogov. In rezbarjenje ter pečanje z lipovimi bogovi je bilo konec 16. stoletja dovoljšen razlog, da je njihov rezbar ali častilec na grmači zatlel in zgorel do kosti.

Staro drevje je varovalo spomine na čase, ki se jih dotično ljudstvo ni neposredno spominjalo, a so med ljudstvom še vedno prihuljeno šelesteli. Vasice, posejane s skromnimi cerkvicami, so varovala močna visoka stara drevesa in hrastove korenine so nemalokrat imele v primežu cerkvene temelje in njihove zidove. Ko so cerkvice proti večeru zazvonile in poštenemu ljudstvu naznanile, naj pomolze, če ima kaj za pomolsti, in zamaši želodec, če ga ima s čim zamašiti, da ne bo zavijal in krulil do jutra, potem pa naj se odpravi spat, in predno zaspi, če mu omogoča telo,

zamesi novega kristjana, in to katolika, ne luterana!, so še same zaprle oči in v zasluženi dremež utišale svoje zvonove. Tako naj bi bilo. Tako se je od boga boječnega ljudstva zahtevalo in pričakovalo.

Toda vsi se teh običajev niso držali. Ravno tedaj, ko naj bi veke prekrile vidni svet, nastopijo urice, ko se prebudi mračni svet in z njim starodavne sile, ki naj bi pod cerkvicami poražene gnile. Ko odcingljajo večerni zvonovi in pridne ročice postorijo, kar še imajo postoriti in je v skladu s posvetno in cerkveno postavo, nekateri začno dvigovati težke pokrove domačih skrinj, odpirati omare, privzdigovati deske na tleh in odvijati letvice v steni ter med oprezanjem, ali nemara njihovega početja kdo ne opazuje, vleči ven raznorazne suhe in sveže zeli, pa glinene vrčke in skledice, velike in male stekleničke, koreninice, maže, posušene krastače, žuželke in kačje glave in vse to razpostavljati okoli sebe, še najbolje po tleh, da kako vsiljivo oko izza zastrtih oken in trdno zaprtih polken njihovega početja ne opazi. Ali pa sede oziroma čepe z vsemi temi pripomočki v črni kuhinji brez okna ob prižgani sveči začno tuhtati, kakega hudodelstva bi se pa tistega večera lotili. Bi se bilo dobro, je ravno pravšnji trenutek za maščevanje sosedu, čeravno bi mu hudobijo prav lahko napravili iz nobenega drugega razloga kot iz čistega užitka? Bi veljalo nocoj ugonobiti kak kurnik in kuram zavezati drobovje, da ne bodo več znesle niti enega jajca? Ooo, saj res, lahko bi pogledali, ali je ona tam že rodila, in če še ni oziroma v tem hipu rojeva, bi lahko otročiču v njenem trebuhu popkovino okoli glave zapletli tako, da ga niti najspretnjša babica ne odvije.

Med temi, ki so kovali tovrstne načrte in brusili mrakobne misli, so bile neredke prav babice, ki jim je ljudstvo moralo zaupati pri tako občutljivih in pomembnih

dogodkih, kot so rojstva otrok. Ne bi bilo prvič, da tik zatem, ko ženska rodi, babica z novorojencem odhiti na plano, ga dvigne v zrak in zarobanti, da prikliče svojega mračnega gospodarja ter mu novorojenca ponudi v dar. In njen gospodar se nekrščenih dušic ne brani. Včasih vzame dušico skupaj s telesom, da se potem ljudje čudijo, kako to, da je novorojenec iznenada umrl, ko ne med porodom ne prej ni bilo z ženskim trebuhom prav nič narobe. Včasih rogatež telo začasno pusti in si dušico v njem vzgoji kot lastnega otroka, ki po njegovih navodilih izvaja hudobije. Nekateri med njimi pa so njegovi otroci zares, kar ni nujno, da se opazi na prvi pogled. Otrok je videti zdrav, deloven, poreden nič bolj, kot je poredna otročad. A sčasoma se pozornemu očesu začno razkrivati sumljivi in pomenljivi znaki. Na primer, da se takšnega otroka živina ustraši, medtem ko se mu lisica in volk brez strahu približata in se mu valjata pred nogami kot domači mački ali psi. Ali pa, da se razpelo, ko gre dotični mimo njega, nagne in zavrti tako, da bi odrešeniku, če bi bil nanj prebit zares, vsa kri odtekla v glavo. V družini se začno dogajati nesreče, pa nihče ne ve, zakaj, in to ravno v družini, ki je pobožna in so vsi v njej dobrega in čistega srca in kjer trda beseda in batina padeta le, ko se kazen izkaže za upravičeno in nujno. V družini, ki se ob velikih procesijah okoli oltarja po kolenih plazi in daruje celo malo več, kot lahko da. Družina, ki ni v sporu z nikomer, ne s sosedi ne s kom drugim iz vasi, ne z župnikom ne z grofom, z nobeno oblastjo. Potem pa nekega dne materi spodrsne, da trešči na hrbet in ne vstane več iz postelje. Nekaj tednov zatem se enemu od otrok po telesu spustijo gnojni izpuščaji, in četudi mu padar pušča kri in mu na telo polaga pijavke, da mu čistijo zastrupljeno telo, otrok hira in rumeni, dokler bled, zelen in posušen v večnost ne zaspi. A to še ni vse.

Družina si še dobro ne opomore, ko eden od družinskih članov pade s češnje in se tako polomi, da vse do naslednje pomladi ni za nikakršno rabo in je zaradi poškodbe prstov nezmožen celo tretja orehov in podobnih drobnjakarskih opravil, s katerimi je ljudstvo pozimi zabijalo dolgi mrzli mračni čas.

Po eni od spomladanskih noči pa za nameček petnajstletna hči po jutranji kaši bruha in pogled vijači v tla, na vprašanje, kaj ji je, pa v joku sklene ročice v molitev, se zruši na kolena in za pomoč prosi Marijo, saj da ne ve, kaj ji je. A je kar dobro, da se naslavlja na Marijo, ki mnogo bolje od vseh svetnic in svetnikov, kaj šele Jezusa in Boga razume, zakaj najstnice sprva zjutraj slabi, nato pa kljub temu, da malo jedo, postajajo iz dneva v dan bolj obilne. Ime povej, oče klesti po hčeri, ki udarce med solzami vdano prenaša, ker ve, da si jih je pošteno zaslužila in je tako že začela odplačevati kazen za svoje kratko grešno življenje. Ime, ime, kriči oče, muksni, mlati po njej, ti, ki si umazala ime naše družine, v kateri se ni nobena v zadnjih generacijah tako mlada skurbala. (Kar morda niti ni res, kdo pa ve, čigavo seme ženska nosi, včasih niti ženska sama, moški, ki ga je v tistih časih označila za očeta, pa je lahko dvomil oziroma verjel zgolj na besedo.) In ker očetova roka ne odneha, mala privoli, da bo povedala vse in tudi vse pokazala. Oče poka členke v prstih in pogleduje, ali bi vzel flinto, s katero vsake toliko v grofovih revirjih na črno pospravi srnjaka, naj vzame srp, sekiro, morda koso ali samo nož, in z grozečimi grimasami daje hčeri vedeti, naj s podatkom ne zavlačuje. Ko spet stopi do nje in jo trdo prime za glavo ter jo obrne proti na steni obešeni podobi Device Marije, hči blekne ime, ki se ji v tistem trenutku utrne.

»Kdo!? Ne poznam! Ta pa ni iz naše vasi!« zarohni oče.

»Seveda ni,« joče ona, »ko pa se ni v naši vasi zgodilo.« Medtem ko mladi možgani tkejo pripoved, se oče prijemlje za glavo, si jo obrača v desno in levo in medvedje rohni, da ga je zagotovo sama nagovorila in se mu ponujala, saj da je že prej opazil, kako se hodi nastavljat celo onim sedmim čudnim na Kostanškovi kmetiji, ob katerih se večina, ko jih zagleda, obrne stran in pokriža.

»Ampak jaz nisem nič kriva, je bilo na silo vse!« začne hči hlipajočo pripoved.

»Potem ko neke noči zmolim oče naš, zdravo Marijo in sveti angel, varuh moj, med poslušanjem dihanja ob meni spečih bratca in sestrice počasi zaspim, a se iznenada zbudim. Odprem oči in leže skozi lino gledam luno, ki ima čuden rdečkast sijaj in je ogromna tako, da se zdi, kot da hoče vdreti v izbo. Že to me ustraši. Nato pa od groze otrpnem povsem, ko preko žareče lune švigne senca in jo vso zatemni. Hip zatem stoji nad mano babura, proti meni steguje skrivenčene prste in se skozi škrbine reži. Zmršenih las se reži in reži in me grabi s krivimi prsti. Jaz nočem pa nočem, medtem ko se baba ob moji žimnici prestopa z metlo med nogami. Jaz hočem zajokat, pa iz sebe ne morem spraviti nič. Nato prime metlo v roke, takole,« pokaže dekle, »takole,« začne s trdim opisom in z nevidnim ročajem drsi med nogami, »drajsa baba gor in dol, naprej pa nazaj, nazaj pa naprej ... bljak, se mi gnusi, da si z dlanmi prekrijem obraz in pustim le toliko odprtine med prsti, da vidim, kaj namerava z mano storiti. Babura pa še kar drajsa in drajsa, da začne teči od kola, kot bi bil premazan z vročo svinjsko mastjo. Nato me zagradi, mi kol zarije med stegna in mi z eno roko uklešči telo, da se ne morem premakniti, kaj šele se ji iztrgati iz rok, z drugo roko stisne mastno sluzasti kol in že letiva skozi zaprto okno mimo tele podobe device Marije, ki od sramu

poveša pogled. Pomagaj, pomagaj, Marija, ihtim, a Devica še tesneje sklene roki in spusti solzo, da me spreleti: če mi ne more pomagati Marija, mi lahko pomaga le Bog. In božjo pomoč bom potrebovala, kajti tam, kamor na tej metli letim, bo v tej divji noči zelo verjetno peklensko. In je tudi bilo!

Odletiva na goro, na tistole, pokaže dekle proti oknu v smeri ne tako oddaljenega griča, tam zgoraj je jasa, s katere se lepo vidi dol, tudi našo hišo in polje, pa en mrzel potoček tam teče. Tam na jasi, malo stran od potočka, iz zraka opazim ljudi, ki jih jaz ne poznam. Moški in ženske, zazrti v nebo, kot da bi prav na naju čakali, in, o groza, vsi nagi, vsi goli, v zrak proti nama stegujejo roke. Ko se spustiva na tla, se pa začne. Brez reda, drug z drugim, kot v naši štali, če ne celo huje med seboj počno reči, ki jih ne počno niti živali, medtem ko mene že vodijo na sredo jase, kjer je postavljen en čuden oltar, prekrit z medvedjimi kožami, lahko pa da z ovčjimi, se ne spomnim več dobro, saj sem se vsa tresla od strahu, malo pa se mi je tudi od vožnje z metlo vrtelo.

Tam so me slekli in mi v usta na silo zlili nekaj ogabnega ter me s hrbtom porinili na usmrajene kožuhe, ko se vsenaokoli rdeče zasveti. Zemlja se odpre in iz nje švigne nekdo, ki ima na glavi velike rogove, na riti pa rep, s katerim kot pes opleta levo in desno, medtem ko mu iz gobca kaplja ena taka drekasta sluz. Slabo se mi piše, da bi slabše moglo ne biti, se zgrozim. Rogatež se nad mano postavi in tolče s kopiti – takole, takole, « med pripovedjo očetu v obraz iztegne roke in s pestjo udarja ob pest, »ter na široko razpre gobec, iz katerega sikne dolg goreč jezik in me po goli koži oblizne, da me strahovito zapeče. Potem privedejo enega moškega, ki ga zlodej name porine in, o joj, se zgodi in nato traja pa traja, da si na silo porinjena

v greh zaželim, naj, četudi brez spovedi, v tem preddverju pekla čim prej umrem. A kar iznenada rdečo svetlobo predre čudovit moder žarek, da vse naokoli ozeleni in na koncu ostane le še nebeška modrina. Vse one hudobce, vsa ona telesa močan veter odpihne, rogateža pa zemlja požre, kot ga je izvrgla. Na jasi v nebeški svetlobi ostanem sama, ko prileti ogromen bel ptič in nad mano krili pa gruli in gruli. Ptiček, ptiček, kdo si, ga vprašam, on pa se čisto k meni spusti, me nežno oplazi s perutjo in odgovori: Sveti duh sem, draga moja grešnica ne po lastni krivdi. Kaj se kasneje godi z menoj, ne vem, saj se zjutraj na slamnjači zbudim, a čudežno prav nič prepikana od bolh.«

Oče že kar nekaj časa nima orodij in orožij v roki, ampak skoraj povsem izpraznjeno čutaro tropinovca. Ko punca zgodbo konča, v desnici drži bičevko, z levico nagne čutaro do dna in zagrabi hčer ter po njej udriha in udriha. Punca tiho hlipa in čaka, da mine, ko v kotu sobe ugleda mater, ki kleče pod Marijino podobo trdo premika ustnice. Ko oče, opotekajoč se, tepež konča – pijanost mu je jemala ravnotežje, da se je hčeri nekajkrat uspelo udarcem izmakniti –, nanjo zakriči: »Zdaj pa mi izgini izpred oči in zgodbo še enkrat premisli. Ime ... Ime hočem ... Ime boš muksnila! A če mi začneš še enkrat z bedastocami, vedi, da te izprašim vse do neba in tvojega Svetega duha!«

Dekle v bolečinah, ki jih v tistem hipu šele zmedeno čuti, prave bolečine pridejo kasneje med ležanjem na senu, na poti iz hiše proti skednju ošine mater, ki ji kislega obraza med žebrenjem pod Marijino podobe tečejo solze, in jo prešine: Dobro, vsega tega mi res ni bilo treba. A zakaj prosjačiš Marijo, ker zdaj je, kar je. Upam, da moliš, da bo s pamžem, vajinim vnukom, vse dobro, potem pa nekako že bo. Kaka moška zguba me že vzame, če ne zaradi drugega, da si redno izpraši prašnike. Toda roko na srce,

jo spreleti, ali sem si s to neprijetno prigodo res napravila življenje? Morda, a lahko tudi ne in sem v resnici življenje le malo pospešila. Dobro sem se nakurbala, kar bi se težko, če bi čakala na snubca in se nedolžna, kar je v naših kajžah kaj malo mogoče, poročila. Poroka tako ali tako ne bi bila moja odločitev. Oča bi udarili po mizi in v roko segli tistemu, ki bi se mu zdel najboljša izbira. Nisem ne prva ne zadnja, ki je še v rosinih letih v Rim zavila. Da bi me poročil on, ki sicer ni Sveti duh, a je bilo z njim nekajkrat tako, kot bi se mi nebesa odprla, da bi zaradi mene in pamža zapustil ženo, otroke in posestvo ali da bi vsaj svojega pamža priznal, o ne, tega seveda ne bo.

Ko sem mu pred dvema tednoma omenila, kako stojijo stvari, je skomignil z rameni, se obrnil in nameraval oditi.

»Kaj bova zdaj?« ga vprašam.

»Midva? Midva nič,« skomigne z rameni. »Kaj boš s svojim pankrtom, je pa na tebi.«

»Kako *na tebi*?! Ti si tisti, ki si se valjal *po meni*, saj si pamža nisem naredila sama!«

»Sama ne, s kom, pa boš že sama vedela.«

Kako zelo sem jokala! Vsega je konec, me je prešinilo. Konec je mojega življenja, doma naju bodo s pankrtom ubili. A zdaj je, kar je. Malo bom še skrivala in si trebuh povijala na tesno, ko bodo končno odkrili, pa bo otrok v trebuhu že toliko močan, da se bo z ročicami oklenil mojega srca, se izmikal udarcem, brcal nazaj in bo morda preživel.

Ta del zgodbe sva s pamžem ravnokar prestala. Toda, jo prešine med nameščanjem na senu, ko si z roko zdrsi po trebuhu, ali bi moralo biti tako zelo predvidljivo? Ali je res nujno, da končam kot še ena mlada trebuharica? Težko bo komurkoli oddati punco s pankrtom, ker za poljati je, za poročiti pa ne, saj če je tako mlada začela,

bodi gotov, bodo moški pametovali med sabo, samo da se obrneš ali boš dlje zdoma, se bo že na prvega nasadila in ti nabila roge. Da bo tako? Hmm, morda pa ne bo. Ni nujno, da se s pamžem tako pohlevno predava. Prav lahko bi udarila nazaj in si življenje lepo uredila. »Pazite se, pazite se vsi, kajti maščevanje sledi!« se leže v senu, skremžena od telesnih bolečin, mačje preteguje, pri čemer se ji na obrazu izriše nasmeh. S prsti se dotakne kotičkov ustnic in pomisli, da je obraz skoraj pozabil, kako se je treba med smehom zakrčiti in razpotegniti. A ni bil to nasmeh zadovoljstva, kaj šele pomirjenosti s svetom in z lastno usodo. Bil je to nasmeh, ki se od starodavnih časov razleze vojskovodjem, ko med pripravo vojaške operacije v daljavo pogledujejo proti sovražnikom in vmes ošinejo svoje vojake, ki so od tistega trenutka brezosebni delci organizma, ki ga bodo poslali nad nasprotnika in tega do poslednjega koščka scefal. Očeta svojega pankrta se loti temeljito in brez posledic je ne odnese niti njegova žena, otroci, no, o usodi njegovih otrok še razmisli. Napade je treba pripravljati s hladno glavo in natančno izbirati cilje. Sekati povprek in počez nima smisla, saj se takšno početje ljudem hitro zagabi. Če pa v bitkah vestno neguješ smisel in ga izmenično prestavljaš s fronte v zaledje in ponovno v ospredje, takrat se ljudem zazdi vojna najprej razumljiva, zatem sprejemljiva, nato nujna, dokler ni upravičena in pravična.

V vojni, ki jo pripravlja, bo na začetku sama, a si bo kot stotnica postopoma podjarmila posameznike in ljudstvo, ki bo, ne da bi se zavedalo, vključeno v njene čete. Igrala bo nemočno žrtev, zato mora svoje žrtve presejati premišljeno, da bo ustvarila vtis, da gre za proces, ki ga ženeta pravičnost in ponižnost pred Bogom. Zato se otrok verjetno ne loti. Navsezadnje bo njegova kozava hči, ki je

njenih let, zaradi grdote malo verjetno kdajkoli deležna strasti, kaj šele ljubezni. Ostali trije pa so še majčkeni in ne bi bilo dobro, da jih požene v trpljenje, saj bi se to lahko njej in njenemu pamžu maščevalo.

Ampak zakaj ne bi izkoristila priložnosti in uredila vse, kar me tare v življenju? pomisli. »Drži, skurbala sem se, a ni bil on prvi. Pred njim, leta pred njim me je v domači kajži v pijanosti prvič nabrisal oče in za njim materin brat. Nekoč me je hlapec prijel za lase in v hlevu prislonil ob tram, nekoč so me kosci porinili v seno, se niti ne spomnim, koliko jih je bilo. Vem, da se to počne, toda ali mi je bilo treba vse to prenašati? Ne! Tega se otrokom početi ne sme! To je greh, pa četudi nam ga župnik ne omenja. Bolelo in strah me je bilo vsakič tako, da sem mislila, da ne bom preživela. Pa sem! In ker sem, bom poskrbela, da se bo krivica pošteno popravila. Tudi glede matere bi bilo dobro kaj ukreniti, ker je vedela in nas je nekajkrat celo zalotila. Ona pa nič. Obrnila se je in oddrobila v hišo, klecnila pred Marijo in molila. Ja zakaj pa jim nič nisi rekla? sem večkrat pomislila in v mislih od nekod že zaslišala njeno jamrarijo: Bala sem se, tako zelo baalaaa ... Saj z menoj, ko sem bila otrok, ni bilo drugače. Ženska je na tem svetu zato, da poklekne in kleče ali leže potrpi.

A da ja? S tem se pa jaz ne bi mogla strinjati manj! Kaj ne, mati, ko so vas kot otroka onegavili, kot so onegavili mene, ste verjetno molili, da čim prej odrastete in vas predajo v zakon nekemu, ki ne bo surovina, kot znajo biti moški sicer? Imam skoraj vsa imena zapisana, a ne zato, da jih ne bi pozabila, ampak da bi ohranila spomin, kako sem se med bolečinami od lastnega telesa odlepila in doživela razodetje, ki se takole glasi: ni nujno, da sprejmemo, v kar nas porivajo drugi. Zatorej bo vse tisto, kar so mi jemali na silo, odslej moje orožje. Sem slišala in brala,

da znajo nekatere s svojimi čespljami upravljati cela kraljestva. Če je to res, in jaz temu verjamem, potem si tudi sama ustvarim svoj fevd. Na začetku sem se malo uštela, saj sem naivno verjela, da če je možki z mano prijazen, kot je bil on, da če me ne tepe in si me ne vzame na silo, pomeni, da me ima rad. Zdaj vem, da ne gre nikomur verjeti, da se ne smem zaupljivo predati ne lepim besedam ne zaščitniškim objemom, da se ne smem predati nikdar in da moram nenehno ohranjati nadzor. No, kako, mati, me zanima, čisto tako, iz radovednosti, ali vam je Devica med vašim slinjenjem pod njeno podobo položila na srce, da pač potrpite, kot ste to počeli doslej, ali pa je morda z roko pokazala proti njemu, ki me je v tistem hipu nasajal, in se nato obrnila proti vam, rekoč: zdaj, mati, pojdi v hlev, vzemi vile, če ni vil pri roki, vzemi srp, in se vrni ter nad posteljo na vso moč zamahni, pri čemer pazi, da presekaš njega in ona preživi. Ko boš kasneje povedala, da se je kot že ničkolikokrat lotil svoje hčere, ti bodo verjeli in tudi jaz bi povedala vse in potem bi sami v miru vodili kmetijo.

Ampak ne, ti, mati, ki imaš pameti manj, kot je premore celoten naš kurnik, si po takih onegavljenjih proti meni celo mrko pogledovala, češ, sama si kriva, ker si od ranega otroštva bolj take kurbirske narave in si že kot otrok s prstkom kazala, češ, glejte, mati, kako se bik na kravo nasaja, pa tale psica se spet goni, kaj pa onemu hlapcu iz hlač štrli, kaj je to za ena reč, po kateri se včasih praska, da se kremži, kot da ga vse boli, ko bolečina mine, pa se mu po roki razlije neka bela kri? Kaj nosi hlapec v hlačah, česar jaz nimam? Vsakič ste mi eno krepko primazali in se name zdrli, naj ne gledam in ne govorim takih reči, ker so nagnusne in dekletu neprimerne. O ja, pa še kako bom govorila in bom s prstom kazala na ljudi, ki so mi v življenju karkoli slabega storili.

Bolj ko razmišljam, vse bolj sem prepričana, da ni nujno, da se pohlevno predam, saj mi lahko to, kar se kaže kot usoda, ni usojeno, in je moja usoda, da stvari preobrnem tako, da bo zame in za pamža najbolje. Še toliko bolj, če je takšna volja tudi božja, čeravno se jaz ne zanašam na Boga. Ni se mi treba prepustiti čakanj, da me s pankrtom osramočeno vzame kdo iz milosti. Odslej sem jaz tista, ki izbiram. Vstopanje v zakristijo se mi je lepo obrestovalo. Župnik se mi je za prijetne uslugice vsakič oddolžil in mi za srajčko potisnil krajcarček ter mi dal kako bukvice v branje. Župnik, ki Marije nekaj časa ni maral, nas je nekaj otrok med nedeljskim verskim naukom naučil branja in pisanja. In jaz, ki sem se naučila pisati in brati slovensko in nemško, sem na knjige pazila lepo, jih prebiralala doma na skrivaj, da mi ne bi očitali tratenja časa za neumnosti, jih v dogovorjenem času vrnila in si novo bukvice prislužila z dobrim delom, s katerim sicer v nebesa ne pridem, do knjige in krajcarčka pa vselej, mi je župnik govoril. Župnika, ki nas od nekega visokega cerkvenega obiska spet obhaja pod eno podobo, pustim, zato da stopi na mojo stran in me podpre. Kakopak, ko bo zaslišal mojo pripoved, se bo ustrašil, da se med mojimi obtoženci, mučitelji in krvniki ne znajde tudi sam.

Kako da mi nihče ne bo verjel? O, to bo pa težko! Bliža se maj in jaz bom vsak dan cerkveni oltar krasila z rožami in se z rožnim vencem v roki po kolenih drajsala od svetnika do svetnice – si bom že kolena ovila z volnenimi blazinicami, da ne bodo trpela –, med temi predstavami pa bom molila le na videz in bom med odpiranjem ust v resnici spleatala zgodbo, s katero si bom življenje pravično uredila. V zgodbi ohranim Svetega duha, ki na občestvo in sodnika zagotovo napravi močan vtis. Beli golobčki so videti kot angelci in dušice nedolžnih otročičkov, in kdor bo

moje govorjenje poslušal, bo ptiča povezal z mojim pamžem v trebuhu in z mano, ki prav lahko dajem videz pohabljenega vrabčka. Ampak ptički ne živijo le od semen, bolj kot zrna imajo radi kobilice, črve in meso drugih živali, in če zase ne poskrbijo, lahko hitro sami postanejo plen.

Od jutrišnjega dne se bom kazala dobra, pobožna in ponižna. Ker je pomlad, spati po skednjih in jasliah ne bo težko, zato moram vse urediti do zime. In ti, ki si mi otroka napravil, ti se zelo dobro pripravi! Vročje bo, o, zelo bo še vroče, tako zelo, da bo zgorelo vse, kar si, sebičnež pokvarjeni, imel in poznal. Tvoje življenje bo zoglenelo pred mojimi očmi in moj otrok, ki je odslej moj in samo moj, bo veselo v meni brcal, medtem ko mu bodo očeta cvrli na grmadi. V predzgodbo vpletem tudi očeta, strica in mater in se rešim vseh, ki so me ranili, nato pa s pamžem ter bratcem in sestrico ostanem na kmetiji in jo vodim sama, verjetno ne slabše, kot jo zdaj vodita moja tastara. Brata vzgojim, da ne bo počel, kar so moški meni počeli, sestrico vzgojim, da bo v ravnanjih in odločitvah sledila meni in ne najini materi.«

Na senu jo je po tednih nespečnosti počasi zibal sen. Jutri je nov dan in z novim dnem se začne novo življenje. »Lahko noč, otročič,« izreče naglas, »lahko noč, angel varuh moj, tudi tebi, Devica, ki si prestala, kar prestajam jaz, in si vse mirno sprejela, saj glede na to, da si imela z Bogom opravka, verjetno nisi imela druge izbire. Lahko noč tudi tebi, Sveti duh, ki mi boš, upam da, v pomoč. Tebi, Bog oče, pa ne, ker ti držiš z moškimi in očeti in dopuščaš, da moški z nami ravnajo, kot se jim zahoče, tudi grdo. Lahko noč tudi tebi, Jezušček otročič, ki boš kmalu bratca dobil. Nate, Jezus, pa se zaradi težav z moškimi trenutno ne obračam, saj si tudi ti, čeravno poseben, vendarle moški. Lahko noč tudi tebi, torej meni sami, ki nič

nisi kriva in boš dobra mamica pamžu in bratu in sestrici, in ko bo vse to za teboj, si boš kot lastnica kmetije in s pametjo, ki je v teh krajih na redko posejana, našla sebi primerneža moža in očeta za malega črviča in ta mala dva; pri tem, Jezus, pričakujem tvojo pomoč, enega takšnega, kot si ti, bi želela, da bo dober, visok in močan in bo z dolgimi skodranimi lasmi videti lep. Lahko noč, svet ... lahko noč, luna ... lahko... «